

It

Europos Sąjunga
Regioninė politika

info regio

| Nr. 14 | 2004 m. rugsėjo mėn. | panorama

Sanglaudos fondas –
į pagalbą, ugdant solidarumą Europoje

Turinys

Sanglaudos fondas -

į pagalbą, ugdant solidarumą Europoje

Sanglaudos fondo evoliucija

Nors ir giminingas struktūrinių fondų šeimai, Sanglaudos fondas yra labiau panašus į pusbrolių nei į tikrą brolių. Nuo 1994 m. jis išsaugojo jam būdingus tikslus ir įgyvendinimo sąlygas, tuo pat metu pakankamai dideliu mastu susiderindamas su ERPF. Daugiau nei dešimtmetį gyvuojantis Sanglaudos fondas įgavo naują kvėpavimą, 2004 m. gegužės 1 d. įstojus dešimčiai valstybių, kurios tapo naujomis paramos.

Faktai: Lenkija

Ketveri ISPA metai: nuo pasirengimo narystei link sanglaudos

Iš tų pačių idėjų kildinamas pasirengimo narystei instrumentas ISPA turi labai daug bendrų Sanglaudos fondui bruožų. Pradėjus vykdyti ISPA 2000 m., iš jo lėšų skirta parama buvo panaudota daugiau nei trim šimtam didelio masto investicijoms į aplinkos ir transporto infrastruktūrą Vidurio ir Rytų Europos valstybėse kandidatėse.

Praktinis ISPA lėšų panaudojimas: Vengrija, Slovėnija, Bulgarija, Rumunija

Galisija (Ispanija): nesėkmė dėl atliekų

Galisija, patyrusi kelias ekologines katastrofas, parengė plačią nuotėkų ir kietųjų atliekų tvarkymo programą, siekdama laikytis Europos aplinkos normų ir darniai plėtoti savo ekonomiką. Sanglaudos fondas finansuoja didžiąją būtinų investicijų dalį.

Apžvalga: Airija, Portugalija

Praktinis Sanglaudos Fondo paramos panaudojimas: Graikija, Airija, Portugalija, Ispanija

3

8

9

13

14

17-18

19

Nuotraukos (psl.): Europos Komisija (1, 5, 9, 11, 12), SOGAMA (3, 7), Aguas do Zézere SA (5, 19), EYDE-PATHE (6, 19), Ayuntamiento de La Coruña (7, 14, 16), Poland's National Fund for Environmental Protection and Water Management (8), CCCMM (15), Limerick Main Drainage (17), Portos da Madeira (18), projekto rėmėjai (13, 19).

Viršelės: Tiltas per Boio upę Drochedoje, kurio statybą iš dalies finansavo Sanglaudos fondas.

Redaktorius: Thierry Daman, Europos Komisija, Regioninės plėtros generalinis direktoratas

Žurnalas išleistas anglų ir prancūzų kalbomis, panaudojant perdirbtą popierių.

Medžiaga pagal temas pateikiama 19 Europos Sąjungos kalbų interneto tinklalapyje tokiu adresu:
http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_en.htm

Šio leidinio tekstas neturi teisinės galios.

Sanglaudos fondo evoliucija

John Walsh ⁽¹⁾

Atliekų traukinio atvykimas į Sersedos aplinkos kompleksą (Ispanijoje), kurį bendrai finansuoja Sanglaudos fondas

Nors ir giminingas struktūrinių fondų šeimai, Sanglaudos fondas yra labiau panašus į pusbrolių nei į tikrą brolių. Nuo 1994 m. jis išsaugojo jam būdingus tikslus ir įgyvendinimo sąlygas, tuo pat metu pakankamai dideliu mastu susiderindamas su ERPF. Daugiau nei dešimtmetį gyvuojantis Sanglaudos fondas įgavo naują kvėpavimą, 2004 m. gegužės 1 d. įstojus dešimčiai valstybių, kurios tapo naujomis paramos gavėjomis. Žvelgiant į 2007-2013 m. programinį laikotarpį, Komisija siūlo pertvarkyti įgyvendinimo taisykles, suderinant jas su bendromis programų taisyklėmis ir paliekant Sanglaudos fondui jam būdingą savitumą. Ateities perspektyvos rodo, kad Sanglaudos fondas bus derinamas su jam giminingom priemonėmis ir galutinai įsilies į bendrą šeimą.

Iš esmės Sanglaudos fondo sukūrimui įtakos turėjo įdomi dilema. Norint turėti gerai funkcionuojančią vieningą rinką, akivaizdu, kad mažiausiai klestinčios valstybės narės, siekdamos padidinti savo augimo pajėgumus, privalo daryti dideles investicijas. Tai reiškia papildomai daugiau investuoti į infrastruktūrų plėtrą, tobulinimą ir modernizavimą. Kita vertus, jeigu šios šalys nori prisijungti prie euro zonos, jos turi sugebėti kontroliuoti savo valstybės skolas. Vienu metu turi būti griežtai kontroliuojamos valstybės finansinės lėšos ir didinamos investicijos. Maastrichto sutartis nurodė išeitį iš šios dilemos: buvo sukurtas naujas fondas – Sanglaudos fondas, per kurį buvo nukreipiama parama mažiausiai klestinčioms valstybėms narėms.

Sanglaudos fondas padėjo anuomet pirmosioms keturioms valstybėms narėms (Ispanijai, Portugalijai, Airijai ir Graikijai), tenkinusioms paramos gavimo reikalavimus, pasiekti euro konvergencijos kriterijus ir tuo pat metu tęsti investicijas į infrastruktūrą.

Toliau nagrinėsiu, kaip buvo rengiamos taisyklės, pagal kurias šis savitas fondas yra tvarkomas. Nors per pasta-

⁽¹⁾ Administratorius, Europos Komisijos Regioninės politikos generalinis direktoratas

ruosius 10 metų principai didele dalimi liko nepakitę, per 1994-1999 sukaupia patirtis turėjo įtakos 1999 m. Tarybos patvirtintiems pakeitimams, kuriais buvo patobulintos kai kurios taisyklės. Laikui bėgant Komisija irgi grynino savo projektų vadybos politiką ir praktiką. Dabar nusistovėjusios taisyklės bus taikomos naujų valstybių narių veiklai, numatyta per 2004-2006 m. laikotarpį ir tiems projektams, kurie jau gauna paramą iš pasirengimo narystei struktūrinių instrumentų (ISPA).⁽²⁾ Tačiau yra tikimybė, jog paramos skyrimas iš Sanglaudos fondo per ateinantį programavimo laikotarpį gali labai pasikeisti.

Skiriamieji Sanglaudos fondo bruožai – 1994 m.

Sanglaudos fondas nėra nei išsamiai nagrinėjamas nei susilaukia didesnio visuomenės dėmesio palyginti su geriau žinomu jo pusbroliu Europos regioninės plėtros fondu (ERPF). Tai, kad jis yra palyginti mažai žinomas visuomenei, paaiškinama tuo, kad, pirmiausia, sukūrus Fondą, buvo atrinktos tik keturios iš penkiolikos valstybės narės, kurios galėjo tikėtis paramos iš šio fondo ir, be to, jis skyrėsi kai kuriais bruožais, kylančiais iš jo tikslų ir įgyvendinimo.

Sanglaudos fondas oficialiai buvo sukurtas Tarybai priėmus reglamentą 1994 m. balandžio 16 d.⁽³⁾ Iš pat pradžių Sanglaudos fondo, palyginti su tuometiniais struktūriniais fondais, bruožai buvo saviti ir skyrėsi tokiu būdu:

- > Iš Sanglaudos fondo buvo teikiama parama projektams kriterijus atitinkančiose valstybėse narėse, neišskiriant jų viduje atskirų regionų.
- > Makroekonominis lygmuo buvo svarbi sąlyga, norint naudoti Sanglaudos fondą kaip finansavimo mechanizmą. Iš esmės paramą galinčios gauti valstybės turėjo pateikti konvergencijos programą, kurios tikslas – prisijungimas prie euro zonos. Pagal šią programą kiekviena valstybė privalėjo vengti pernelyg didelio valstybės deficito. Kadangi tikslas buvo Fondo lėšas naudoti vietoj valstybės lėšų, buvo atsakyta struktūriniams fondams taikomo papildomumo kriterijaus.
- > Paramos tikslas – išspręsti Veiksmų programos aplinkos srityje iškeltus uždavinius ir prisidėti lėšomis prie transeuropinių tinklų transporto srityje.
- > Projektams suteiktos paramos bendra išsklotinė pagal atrinktus aplinkos ir transporto sektorius turėjo būti tinkamai subalansuota. Komisija aiškino, kad šiems dvims sektoriams skiriamos paramos pusiausvyra turėjo atitikti 50:50 santykį.
- > Komisija skyrė finansavimą atskirai kiekvienam projektui pagal valstybių narių paraiškas, o projektų minimalūs kaštai, kaip taisyklė, turėjo būti mažiausiai 10 milijonų eurų.

Įgyvendinimo taisyklių raida

Peržiūrėtose 1999 m. Sanglaudos fondo taisyklėse⁽⁴⁾ buvo pabrėžiama, jog būtina turėti strategiškesnę požiūrį ir projektus, kurie būtų geriau suderinti su bendra aplinkos arba transporto strategija administraciniame arba sektoriaus lygyje. Komisija laikėsi nuomonės, kad kiekviena paramą gaunanti valstybė tokias strategijas turi suformuluoti ir oficialiai patvirtinti, priimdama vieną arba keletą „strateginių matmenų“ dokumentų. Šis bei kiti įgyvendinimo pasiūlymai buvo apibūdinti 2000 m. parengtame Sanglaudos fondo vadove.⁽⁵⁾ Šiame dokumente taip pat yra:

- > Komisijos gairės dėl Sanglaudos fondo paramos prioritetų aplinkos apsaugos ir transporto sektoriuose;
- > priemonės, kurios leistų daugiau dėmesio skirti privatiems finansavimo šaltiniams;
- > skatinama valstybinio ir privataus sektoriaus partnerystė, kuri galėtų maksimaliai sustiprinti Bendrijos finansavimo, kaip lėšų pritraukimo šaltinio, poveikį ir padidinti infrastruktūros finansavimo apimtį;
- > tam tikros priemonės, kuriomis siekiama racionalizuoti Fondo vadybą, pavyzdžiui įvedant naujas standartines paraiškos formas.

Nuo 1999 m. keičiamose Fondo įgyvendinimo taisyklėse buvo geriau išdėstyti projektų vadybos reikalavimai ir aiškiau formuluojama Komisijos politika projektų vertinimo ir įgyvendinimo klausimais.

Per 2000 - 2004 m. buvo parengtos ir Komisijos reglamentais patvirtintos bendros taisyklės, kurių privaloma laikytis įgyvendinimo eigoje. Tokiu būdu buvo pakeistos taisyklės, kurios reglamentavo:

- > finansinę vadybą ir kontrolę ir skiriamų lėšų koregavimo tvarką (2002 m.);
- > atrankos principus, labiau suderinant su Struktūrinių fondų atrankos kriterijais (2003 m.);
- > supaprastintus reikalavimus dėl informacijos skleidimo ir viešumo (2004 m.).

Šios taisyklės supaprastino sprendimų dėl lėšų skyrimo tvarką, taikomą kiekvienam projektui, o Fondo įgyvendinimo režimas tapo panašesnis į tą, kuris taikomas struktūriniams fondams.

Be to, 2002 m. išleisus peržiūrėtą Investicinių projektų išlaidų ir pajamų analizės vadovą⁽⁶⁾ buvo patobulinta struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo didelių projektų Komisijos vertinimo politika ir praktika.

⁽²⁾ Žiūrėti kitą straipsnį.

⁽³⁾ OL L 130, 1994 5 25, p. 1.

⁽⁴⁾ http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/reglem_en.htm

⁽⁵⁾ prancūzų, anglų, graikų, portugalų ir ispanų kalbomis. http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/working/sf2000_fr.htm

⁽⁶⁾ http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide02_en.pdf

Informavimas apie Sanglaudos fondą. Naujasis reglamentas

Apie Sanglaudos fondo remiamus projektus turi būti teikiama informacija ir jie turi būti viešinami, kaip ir struktūrinių fondų veikla. Todėl 2004 m. priimtas naujasis reglamentas gerokai supaprastino Sprendime (EB) 455/1996 numatytas priemones, kurios buvo taikomos iki šiol.

Naujajame reglamente (EB) 621/2004 visų pirma pateikiamos dvi esminės idėjos, kurios turi būti viešinamos apie Sanglaudos fondą, t. y.:

- > šio Fondo remiami projektai padeda sumažinti socialinius ir ekonominius skirtumus tarp Europos Sąjungos piliečių;
- > tokius projektus galima buvo įgyvendinti tik gavus Sanglaudos fondo finansinę paramą.

Pirmoje idėjoje, paaiškinančioje konkretų projekto poveikį, slypi Europos paramos paskirtis: Europos Sąjunga skatina lygias savo piliečių galimybes. Sąvoka „pilietis“ nevartojamas gryna forma: pilietis, kaip galutinis informacijos gavėjas, turi pajusti, jog visa tai skirta jam.

Šios idėjos turi būti pateikiamos vartojant kitokias sąvokas negu minimos reglamente. Tuo tikslu nedraudžiama vartoti paprastus ir patrauklius posakius. Abi idėjos sustiprinamos šalia pateikiant Europos Sąjungos vėliavą. Reglamente minimos tik tokios privalomos naudoti informavimo priemonės ir veiksmai: ryšių su žiniasklaida palaikymas, informaciniai stendai ir lentos.

1993-1999 m. pabaigoje, kaip ir Struktūrinių fondų atveju, atsirado didelis nepanaudotų Fondo išsipareigojimų perteklius, 2000 m. gale sudaręs 120 proc. viso 1999 m. Sanglaudos fondui skirto biudžeto.

Norėdama išspręsti šią problemą, Komisija užmezgė gyvą dialogą su visomis valstybėmis narėmis, kad paspartintų projektų užbaigimą. Siekdama dar labiau pagerinti projektų kokybę ir lėšų įsisavinimo greitį, Komisija 2002 m. ėmėsi iniciatyvos informuoti paramą gaunančias valstybes, jog ji ketina keisti kursą ir riboti galimybes keisti finansavimo suteikimo sąlygas.⁽⁷⁾ 2003 m. pabaigoje likusi suma sudarė maždaug 40 proc. 1999 m. biudžeto.

Ateities uždaviniai

Sanglaudos fondo gyvavimas prasidėjo nuo paramos keturiomis valstybėmis kurių BNP (bendrosios nacionalinės pajamos) viename gyventojui buvo mažesnės nei 90 proc. ES vidurkio. 2003 m. peržiūrėjus atrankos kriterijus⁽⁸⁾, Sanglaudos fondas išleido pirmąjį savo „1993 m. laidos“ absolventą. Airija, kurios BNP vidurkis 2000-2002 m. siekė 101 proc. ES15 vidurkio, buvo priskirta prie valstybių, nebeatitinkančių paramos gavimo kriterijų ir nuo 2004 m. daugiau jos nebegauna. Toks paramą gaunančių valstybių skaičiaus sumažėjimas iki trijų, truko neilgai, nes nuo 2004 m. gegužės 1 d. galinčiųjų į ją pretenduoti gretas papildė naujųjų valstybių narių dešimtukas.

Dabar, kai daugiau nei pusė ES25 narių tiesiogiai dalyvauja Sanglaudos fondo veikloje, jo santykinė svarba išaugo. Be to, vadovaujantis sanglaudos politika, iš Sanglaudos fondo kiekvienai naujai valstybei narei skiriama pinigų dalis yra padidinta. Palyginimui, 1994-1999 m. Airija iš viso gavo 7840 milijonus eurų, o iš Sanglaudos fondo buvo suteikta 1490 milijonų visų lėšų (dabartinėmis kainomis) arba 19 proc. Naujosios valstybės narės iš šio Fondo skiriamų lėšų dalies lyginamasis vidurkis yra 35 proc.

Portugalija: valymo stoties statyba remiant Sanglaudos fondui

⁽⁷⁾ http://europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/official/orient_en.htm

⁽⁸⁾ 2004 m. kovo 24 d. Komisijos komunikatas C(2004)191.

Santykinė Sanglaudos fondo dalis nuo viso 2004–2006 m. naujosioms valstybėms narėms skiriamo finansavimo

Milijonais eurų	Iš viso lėšų	Sanglaudos fondas	SF dalis
Čekija	2 621,2	936,1	36%
Estija	695,1	309,0	44%
Kipras	113,4	53,9	48%
Latvija	1 164,3	515,4	44%
Lietuva	1 537,7	608,2	40%
Vengrija	3 207,4	1 112,7	35%
Malta	88,7	21,9	25%
Lenkija	12 809,7	4 178,6	33%
Slovėnija	456,3	188,7	41%
Slovakija	1 757,4	570,5	32%
IŠ VISO	24 451,2	8 495,0	35%

Be to, Sanglaudos fondo, kurio metinės lėšų apimtys yra tris kartus didesnės nei suma, anksčiau skirta ISPA pasirengimo stojimui instrumentui, lėšų įsisavinimas nepaprastai išplėtė naujose valstybėse narėse vykdomos veiklos mastus. Komisijos ir paramą gavusių valstybių narių partitės, įgyvendinant ISPA infrastruktūros projektus, aiškia rodo, kad atitinkamos valstybių administracijos ir Komisija turės sugebėti susidoroti su uždaviniu, būtent, įgyvendinti pakankamą kokybiškų projektų skaičių.

Todėl 2004 m. Komisija pasiūlė pradėti naują dialogą, kuriuo siekiama paskatinti paramą gaunančias valstybes sustiprinti skiriamų ES lėšų įsisavinimo ir vadybos pajėgumus. Pačios paramą gaunančios valstybės turės suformuluoti priemones, atitinkančias konkrečias jų sąlygas, didžiausią dėmesį skiriant projektų apibūdinimui, atrankai, rengimui ir vertinimui.

Sanglaudos fondo veikla transporto srityje: greitkelio Patrai-Atėnai-Salonikai (Graikijoje) ruožas

Tolesnė raida - 2007–2013 m.

Trečioje Sanglaudos ataskaitoje ⁽⁹⁾ Komisija jau yra nurodžiusi, kad Sanglaudos fondas turėtų būti geriau integruotas į pagrindinę Struktūrinių fondų veiklą. Komisija jau yra parengusi naują įstatyminių paketą, kuris reglamentuoja struktūrinių fondų ir Sanglaudos fondo įgyvendinimą 2007–2013 m. programavimo laikotarpiui.

Komisijos pasiūlyme aiškiai suformuluoti Sanglaudos fondo tikslai, ypač tie, kuriais bandoma išlaikyti makroekonominę santykinę Sanglaudos fondo paramos pobūdį, 90 proc. BNP tinkamumo kriterijų ir paramos tikslumą pagal sektorius. Kita vertus, pasiūlyme išdėstyta esminė Sanglaudos fondo įgyvendinimo reforma – perėjimas nuo paramos, orientuotos į projektus, prie paramos, orientuotos į programas. Ten detalai nusakyta bendra schema, kuri bus pritaikyta Sanglaudos fondui ir ERPF tokiu būdu:

- > strateginiame lygyje derinimas su ERPF vyks per atitinkamas programas. Ypač yra siūloma skirti Sanglaudos fondo paramą atitinkamoms nacionalinėms programoms įgyvendinti pagal atskirus prioritetus, egzistuojančius paraleliai ERPF prioritetams.
- > bendra vertinimo ir monitoringo sistema bus taikoma visoms atitinkamoms programoms (atrankos kriterijai, rodikliai, priežiūros komitetai, ir t.t.);
- > taisyklės, apibūdinančios, kas gali gauti ERPF ir Sanglaudos fondo paramą, bus suformuluotos bendrame reglamente, o tinkamumą paramai gauti ribojantys kriterijai bus suformuluoti atskiruose kiekvieno iš fondų reglamentuose.
- > finansinės vadybos ir finansinės kontrolės reikalavimai bus suvienodinti (t.y. bus nurodoma kasmetinė bendra kiekvieno fondo įsipareigojimų suma)
- > bus įvesta Struktūrinių fondų finansinė schema ir lėšų panaudojimo disciplina (metiniai programiniai įsipareigojimai ir automatinis įsipareigojimų panaikinimas), tokiu būdu siekiant skatinti neatidėliotiną Sanglaudos fondo biudžeto lėšų įsisavinimą;

Sanglaudos fondo programavimas skelbs apie naują pusiausvyrą santykiuose tarp paramą gaunančių valstybių narių ir Komisijos įgyvendinant Sanglaudos fondą.

Dabar valstybės narės, laikydamosi Sanglaudos fondo nuostatų dėl finansuojamų sektorių ir konkrečių kriterijų, nusakančių, kam galima panaudoti lėšas, galės pačios atrinkti projektus finansavimui iš Sanglaudos fondo pagal savo nacionalines programas. Tai labai sumažins projektų, kuriems reikalingas Komisijos pritarimas, skaičių. Tik itin stambiems projektams bus reikalaujama, kad valstybė narė gautų Komisijos pritarimą dėl finansavimo apimčių. Bendrą supaprastintą programavimo taisyklių taikymas automatiškai leis supaprastinti ERPF ir Sanglaudos fondo vadybą.

⁽⁹⁾ Trečioji ekonominės ir socialinės sanglaudos ataskaita, 2004 m., XXXV puslapis.

Sersedos aplinkos kompleksas (Ispanijoje)

Ši galimybė kartu reikš ir didesnę atsakomybę, kurią prisiims Sanglaudos fondo valdymo institucija atrankos, vertinimo, monitoringo, vadybos srityse ir užtikrindama greitą fondo lėšų įsisavinimą, kad parama nebūtų prarasta. Kadangi Sanglaudos fondas teikia paramą atitinkamo pobūdžio veiklai - infrastruktūros kūrimui – programomis pagrįstos finansinės disciplinos įvedimas atneš naujus iššūkius. Tačiau, kaip parodė dabartinės programos, tokia disciplina smarkiai skatina sparčiai pradėti vykdyti programas ir kuo anksčiau parodyti teigiamus jų rezultatus.

Apibendrinant, Komisijos pasiūlymo tikslas - pasiekti maksimalų koordinavimo tarp ERPF ir Sanglaudos fondo laipsnį, taikyti vienodas finansinės vadybos taisykles abiemis fondams ir suderinti įgyvendinimo taisykles, suteikiant nacionalinėms valdžios institucijoms galimybę supaprastinti vadybines schemas.

Svarbiausia Sanglaudos fondo nauda

Sanglaudos fondas padėjo pačioms pirmosioms paramą gaunančioms valstybėms įvykdyti konvergencijos reikalavimus dėl narystės euro zonoje. Ši ir kitokia nauda, kurią atneša Sanglaudos fondas, yra apibendrinta žemiau pateiktose lentelėse.

Įsipareigojimai iki šios dienos 2004

Valstybė	1993-1999 m.		2000-2003 m.	
	mln. eurų	%	mln. eurų	%
Graikija	2 998	17,9	1 767	16,1
Ispanija	9 251	55,2	6 795	61,8
Airija	1 495	8,9	584	5,3
Portugalija	3 005	17,9	1 848	16,8
Iš viso	16 749		10 994	

Iki šios dienos keturios paramą gaunančios valstybės gavo 27 000 milijonų eurų. Tai svarbiausias įnašas, kuriuo buvo stengiamasi modernizuoti infrastruktūrą.

Investiciniai prioritetai 1993-1999 (%)

	Graikija	Ispanija	Airija	Portugalija	Iš viso
Aplinka	48.8	50.3	50.0	51.9	50.3
Vandens tiekimas	20.5	13.1	16.8	16.9	15.4
Nuotėkos	23.7	22.4	32.1	8.4	22.8
Kietosios atliekos	0.7	5.2	0.6	14.6	5.7
Kita	4.0	9.7	0.4	2.1	6.4
TRANSPORTAS	51.2	49.7	50.0	48.1	49.7
Keliai	27.8	28.2	37.4	28.5	28.1
Geležin-keliai	19.8	20.1	9.5	11.1	16.8
Oro/jūrų uostai	13.8	1.1	2.8	8.5	4.4
Kita	1.3	0.3	0.4	0	0.4

Buvo išlaikyta bendra 50:50 pusiausvyra. Nors ir yra skirtumų tarp valstybių, kelių ir nuotėkų valymo sektoriai buvo svarbiausi.

Sprendimų dėl paramos suteikimo skaičius

	1993-1999	2000-2003	Iš viso
Graikija	77	86	163
Ispanija	371	270	641
Airija	116	9	125
Portugalija	149	65	214
Iš viso	713	430	1 143

Šie sprendimai buvo priimti arba dėl atskirų projektų, arba projektų etapų arba atskirų projektų grupių. 2003 m. Komisija pradėjo ex-post vertinimo studiją, ketindama išnagrinėti daug įvairių jau užbaigtų projektų keturiose paramą gaunančiose valstybėse ir nustatyti kiek sėkmingai įgyvendinti projektuose numatyti tikslai. Šio darbo rezultatų tikimasi sulaukti vėliau 2004 m.

Atliekų perdirbimo gamykla La Korunioja (Ispanijoje)

Lenkija

"Sanglaudos fondas Lenkijoje – projektų vertinimo dilemos"

Krzysztof Berbeka,
Ph.D., Krokuvos
ekonomikos universitetas

Andrzej Gula, Ekologinės
ekonomikos institutas, VRE
bankų veiklos stebėjimo tinklas
(CEE Bankwatch Network)

Didelės viltys yra siejamos su Sanglaudos fondu, kuris turėtų atlikti svarbų vaidmenį, įgyvendinat aplinkosauginę *Acquis Communautaire* (AQ) Lenkijoje. Prognozuojama, kad 2003-2010 m. maždaug 19 proc. investicinių išlaidų, skirtinų miesto aplinkos infrastruktūrai, gali būti finansuojama iš Sanglaudos fondo.⁽¹⁾

Kadangi potencialių projektų skaičius ir jų finansinė vertė yra žymiai didesnė negu galima parama iš Sanglaudos fondo, būtina sukurti efektyvią ir skaidrią projektų vertinimo sistemą. Projektų vertinimo metodika nurodo du galimus metodus:

- (1) Projektai atrankami pagal detalią nacionalinę programą, skirtą konkrečiai sričiai. Tokiose programose turėtų būti apibūdinta, kiek reikia investicijų ir pateiktas sąrašas būtinų projektų, kurių tikslas patenkinti ES direktyvų reikalavimus.
- (2) Jei nacionalinės programos neparengtos arba nėra projektų sąrašų, projektai turi būti vertinami pagal svarbumo kategorijų sąrašą, kuris parengiamas pagal išmatuojamų ir lyginamųjų kriterijų visumą.

Šiuo metu projektų vertinimą lemiantys veiksniai ne visada atitinka šiuos metodus. Pirma, jaučiamas stiprus politinis spaudimas panaudoti visas lėšas, kurias galima gauti iš Sanglaudos fondo. Dėl to priimami sprendimai, kurie ne visuomet skatina ieškoti veiksmingiausių būdų finansuoti labiausiai

neatidėliotiems aplinkosauginiams projektams kurie padėtų įvykdyti direktyvų sąlygas.⁽²⁾ Antra, nacionalinės programos (išskyrus Nacionalinę nuotėkų valymo programą) galėtų būti detalesnės ir aiškiai apibūdinti projektų paketą. Trečia, savivaldybės finansavimui iš Sanglaudos fondo pateikia gana daug projektų paraiškų, tačiau jų kokybė, patikimumas ir pateikiama dokumentacija labai skiriasi.

Todėl vertinimo tvarka turėtų būti pagrįsta tvirta sistema, kurioje naudojami kriterijai, leidžiantys suskirstyti projektus pagal svarbą. Atrodo, dabartinę tvarką vertėtų keisti, siekiant didesnio skaidrumo bei atsiskaitomybės ir sudarant galimybę palyginti projektus tarpusavyje. Tokios sistemos sukūrimas padėtų savivaldybėms geriau atspindėti Sanglaudos fondo investicinius prioritetus savo projektuose.

Kita svarbi problema yra ta, kad dabartiniame projektų atrankos metode trūksta strateginio požiūrio į aplinkosauginės AQ įgyvendinimo procesų visumą. Lėšų paskirstymas turėtų atitikti jau patvirtintų aplinkosaugos direktyvų įgyvendinimo programų finansavimo reikmes. Sanglaudos fondas yra priemonė, kuri leidžia pakoreguoti lėšų paskirstymą. Šių pataisų tikslas – užtikrinti finansavimą tose srityse, kur galima tikėtis finansinio deficito, pavyzdžiui atliekų tvarkymo sektoriuje.⁽³⁾ Tačiau reikia pažymėti, kad pataisos nebus veiksmingos, neįvedus tinkamų įstatyminių reikalavimų.

Atsižvelgiant į tai, kad parama iš Sanglaudos fondo ir kitą programavimo laikotarpį bus skirstoma programiniu principu, bet kokios pastangos patobulinti atrankos procesą įgyja dar didesnę vertę ir turėtų būti intensyvinamos.

Kreipkitės:

andgula@iee.org.pl arba berbekak@ae.krakow.pl

Šėcinas: ISPA finansuojamos
hidroakumuliacinės elektrinės statyba

⁽¹⁾ Į skaičiavimus įtrauktos būtinos municipalinės investicijos į vandenvals bei atliekų tvarkymo sektorius. Skaičiavimai buvo grindžiami mokėjimų prognozėmis (įskaitant vėlavimą įsisavinti fondus). Buvo daroma prielaida, kad per ateinantį finansinį laikotarpį ES ir vidaus ištekliai liks panašaus lygio, kaip ir 2004-2006 m. laikotarpiu.

⁽²⁾ Pavyzdžiui, investicijoms imlių vandentvarkos projektų (vandens saugyklų) finansavimas nėra tinkamas būdas, kuris leistų įgyvendinti aplinkosauginio *acquis* reikalavimus per numatytus pereinamuosius laikotarpius

⁽³⁾ Berbeka K., *Financial Flows for Implementing EU Environmental Directives in Poland, Lithuania, Latvia and Estonia*, Aplinkosaugos ekonomikos institutas, 2003 m. rugsėjis.

Ketveri ISPA metai: nuo pasirengimo narystei link sanglaudos

Willem Kuypers ⁽¹⁾

Iš tų pačių idėjų kildinamas pasirengimo narystei instrumentas ISPA turi labai daug bendrų Sanglaudos fondui bruožų. Pradėjus vykdyti ISPA 2000 m., iš jo lėšų skirta parama buvo panaudota daugiau nei trim šimtams didelio masto investicijoms į aplinkos ir transporto infrastruktūrą Vidurio ir Rytų Europos valstybėse kandidatėse.

Vilnius (Lietuva)

Pasirengimo narystei struktūrinės politikos priemonė (*Instrument Structurel de Pré-Adhésion/ ISPA*) yra vienas iš trijų instrumentų (Phare, ISPA, Sapard), kurie sudaro pasirengimo narystei strategijos dalį, dėl kurios buvo susitarta 1997 m. gruodį Liuksemburge Europos Vadovų taryboje ir kuri buvo skirta 2000-2006 m. laikotarpiui. Jos tikslas suteikti paramą Vidurio ⁽²⁾ ir Rytų Europos valstybių kandidačių transporto ir aplinkos sektorių, laikomų prioritetiniais ES, infrastruktūrai. Biudžetą sudarė daugiau nei 1 milijardas eurų per metus ir jis buvo paskirstytas šioms šalims pagal gyventojų skaičių, šalies plotą ir BVP vienam gyventojui. Dabar po ketverių ISPA vykdymo metų septynių milijardų eurų paramos investicinė vertė yra daugiau nei 11.6 milijonai eurų.

Nuo 2000 iki 2003 m. pagalba buvo teikiama daugiau nei dviem šimtam projektų aplinkos srityje, daugiausia van-

dentiekio ir kanalizacijos sistemoms, nuotėkų valymui ir atliekų tvarkymui. Tai ne tik pagerino aplinkos apsaugą, bet ir padėjo valstybėms kandidatėms sustiprinti žinias šioje srityje ir administracinius gebėjimus, reikalingus pagrindiniams įstatymams aplinkosaugos srityje įgyvendinti ir, prireikus, paspartinti sektoriaus reformas.

Transporto srityje ISPA padėjo plėtoti būsimuosius transeuropinius transporto tinklus (TEN-T). Tai pagerino valstybių kandidačių vidaus transporto tinklų, taip pat šių valstybių ir ES transporto tinklų tarpusavio jungtis ir funkcinį suderinamumą. Prioritetas buvo skirtas per šimtui infrastruktūros projektų išilgai europinių transporto koridorių, įskaitant ir sienų pervažų infrastruktūrą, tokių kaip geležinkeliai, automobilių keliai, oro uostai, eismo stebėsenos sistemos ir t.t.

⁽¹⁾ Referentas, Regioninės politikos generalinis direktoratas, Europos Komisija.

⁽²⁾ Bulgarija, Čekija, Estija, Vengrija, Latvija, Lietuva, Lenkija, Rumunija, Slovakija ir Slovėnija.

Iš pat pradžių ISPA fondai buvo skirstomi po lygiai aplinkos ir transporto sektoriams, o pastarajame sektoriuje pirmenybė buvo atiduodama geležinkeliams, laikant juos ekologiškesne transporto priemone, palyginti su auto-transportu.

Buvo finansuojamos ne tik kapitalinės investicijos, bet ir įvairiausia forma teikiama techninė pagalba, kurios bendra vertė siekė beveik du šimtus milijonų eurų. Ši parama buvo nukreipta į tas sritis, kuriose paramą gaunančios valstybės patyrė sunkumų, įgyvendindamos reikalaujamus standartus. Buvo sustiprinti nacionalinių institucijų gebėjimai parengti ir įgyvendinti projektus, diegti ir vykdyti aplinkos politiką, tuo pačiu buvo skatinama decentralizuota viešųjų pirkimų sistema ir finansinė vadyba. Siekiant įvertinti ir pagerinti valstybių finansinės vadybos ir kontrolės sistemas, organizuotas kai kurių sistemų auditas.

Apskritai, šios finansinės priemonės buvo skirtos supažindinti ISPA šalis su ES finansavimo principais ir tvarka ir tokiu būdu padėti joms pasirengti tinkamai tvarkyti po įstojimo ES struktūrinius fondus ir ypač iš Sanglaudos fondo ateinančias lėšas.

Programavimas ir finansinė parama investicijoms

Projektai turėjo būti suderinti su nacionaliniame lygyje suformuluotomis sektorių strategijomis. Šiose strategijose buvo apibūdinti vidutinio laikotarpio investiciniai prioritetai ir projektų atrankos kriterijai kiekvienam iš minėtų dviejų sektorių.

Projekto kaštai turėjo būti ne mažesni kaip 5 milijonai eurų, tačiau projektai galėjo būti grupuojami, jeigu jais buvo siekiama tų pačių funkcinių, geografinių ar ekonominių tikslų. Vidutinis finansuojamų projektų dydis - 33 milijonai eurų, tačiau buvo ir keletas didelio masto projektų, tokių kaip 340 milijonų eurų investicija į geležinkelių elektrifikaciją bei modernizavimą ir 288 milijonų eurų investicija į vandens kokybės gerinimą – abu šie projektai įgyvendinti Lenkijoje.

Komisija nustatė kiekvienos projekto paraiškos techninę, ekonominę ir finansinę vertę. Prireikus į pagalbą buvo kviečiami ekspertai iš šalies. Tarp ekspertų būdavo ir atstovai iš tarptautinių finansinių institucijų, tokių kaip Europos Investicijų Bankas ir Europos Rekonstrukcijos ir Plėtros Bankas, kurie yra didžiai gerbiami partneriai, papildantys iš ISPA teikiamas lėšas finansinėmis paskolomis.

Prieš priimdama sprendimą dėl paramos skyrimo, Komisija konsultuodavosi su ISPA Valdymo komitetu, kurį sudarė ES15 valstybių narių atstovai. Projektams skiriamos paramos dydis būdavo įvairus, priklausomai nuo projekto sąlygų ir reikalavimų skaičiaus. Maksimalus leistinas finansavimas galėjo siekti 75 proc. visų priimtinių investicijų kaštų, o vidutinis paramos lygis buvo apie 65 proc.

Mokymasis darbo eigoje

Apie kiekvieną infrastruktūros projektą galima pasakyti, kad nuo projekto parengimo kokybės priklauso, kiek laiko

bus sugaišta konkursui dėl darbų vykdymo surengti, o vėliau ir patiems darbams pradėti. Kuo geriau yra parengiamos visos projekto sudėtinės dalys, tuo greičiau ir lengviau sudaromos sutartys ir išmokama parama. Tačiau akivaizdu, kad neįmanoma įgyti tokios patirties per akimirką, ją galima sukaupti tik palaipsniui. Tai ypač pasakytina apie tuos projekto naudos gavėjus, kurie nėra susipažinę nei su tarptautiniais techniniais standartais, nei su viešųjų pirkimų taisyklėmis ir tvarka, garantuojančiomis kriterijus atitinkančioms įmonėms ir asmenims vienodas galimybes dalyvauti konkursuose, sąžiningą vertinimą ir skaidrumą.

Dėl šios priežasties ISPA buvo įgyvendinama, naudojant sistemą, pagal kurią Komisijos Delegacijos paramą gaunančiose valstybėse iš anksto tikrindavo konkursų ir kontraktų dokumentus ir tvarką (*ex ante* įvertinimas). Kadangi teisinių reikalavimų vykdymas viešųjų pirkimų srityje pasirodė esąs sudėtingiausias uždavinys, Komisija organizavo techninės pagalbos priemones, skirtas paramos gavėjų gebėjimams, sistemoms ir procedūroms viešųjų pirkimų srityje gerinti.

Darbas sėkmės vardan

ISPA projektų vadybos ir įgyvendinimo pažanga stebėta ir vertinta įvairiais būdais, tarp kurių buvo reguliarius susitikimai, vykdančių organizacijų ataskaitų monitoringas, paramos auditas ir Komisijos darbuotojų apsilankymai vietose. Oficialusis monitoringas vyko per ISPA Priežiūros komiteto posėdžius, kiekvienoje paramą gaunančioje valstybėje rengiamuose dukart per metus. Komisijos Delegacijų darbuotojai taip pat atliko svarbų vaidmenį, prižiūrėdami kasdienę ISPA priemonių vadybą ir įgyvendinimą.

Iš viso to galima daryti išvadą, kad dauguma iš paramą gaunančiųjų valstybių padarė didžiulę pažangą, stiprindamos praktinius gebėjimus valdyti ir įgyvendinti ISPA fondus. Palaipsniui joms vis geriau sekėsi laikytis standartų ir procedūrų, kurie taikomi tradicinėms ES sanglaudos politikos priemonėms, būtent Struktūriniams fondams ir Sanglaudos fondui.

Maža to, jos daug dirbo, kurdamos ES paramos finansinės priežiūros ir kontrolės sistemas, kurios savo geros kontrolės sistemų koncepcija vietomis pranoko kai kuriose ES-15 valstybėse narėse veikiančius analogus. Tai rodo, kad įvairios priemonės, kurių ėmėsi Komisija, siekdama padėti už programų rengimą, vykdymą ir finansinę vadybą bei kontrolę atsakingoms valdžios institucijoms, duoda vaisių.

Vis dėl to dar lieka silpnų vietų, kurioms reikia skirti papildomo dėmesio ateityje, jei norima sukurti tikrai veiksmingas ir patikimas vadybos ir kontrolės sistemas. Pavyzdžiui, kai kurios valstybės vis dar nesugeba skirti pakankamų finansinių ir žmogiškųjų išteklių ES finansuojamų priemonių planavimui, parengimui ir vadybai. Geriausias pavyzdys būtų aplinkos apsaugos sektorius, kuriame dėl mažų atlyginimų gana būdinga didžiulė valstybės tarnautojų kaita. Darbuotojų kvalifikacija taip pat ne visada atitinka tuos reikalavimus, kurių reikia sudėtingų infrastruktūrinių projektų vadybai, ypač, kaip minėta, kai tenka rengti viešuosius konkursus ir sudarinėti sutartis.

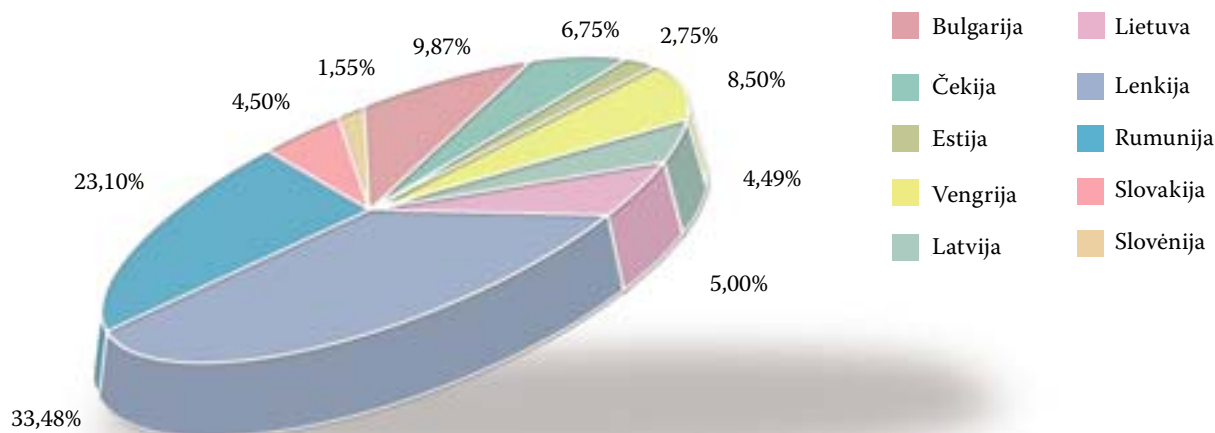
Valymo stotis, pastatyta Slovėnijoje kartu su ISPA

Nuo ISPA prie Sanglaudos fondo

Nuo 2004 m. gegužės 1 d. aštuonioms naujosioms Vidurio ir Rytų Europos valstybėms narėms ISPA oficialiai nebeegzistuoja. Kita vertus, kadangi jų vienam gyventojui tenkanti BVP dalis nesiekia 90 proc. ES vidurkio, jos taip pat gali naudotis Sanglaudos fondu. Šis fondas yra ES sanglaudos politikos priemonė, kuria buvo pagrįsta ISPA, ir kuri taip pat padeda įgyvendinti investicijas į aplinkos apsaugą bei transporto infrastruktūrą. Jau vykdomi ISPA projektai buvo performuoti į Sanglaudos fondo projektus ir bus baigti įgyvendinti pagal šio fondo taisykles. Kaip 2002 m. gruodį nusprendė Kopenhagos Europos Vadovų Taryba, Bulgarija ir Rumunija gali toliau naudotis ISPA programa ir iki 2006 m. per ją gaus laipsniškai didinamą paramą.

Pagal Sanglaudos fondą asignavimai valstybėms narėms iš Vidurio ir Rytų Europos padidės daugiau nei trigubai: nuo 0,75 mlrd. eurų per metus pagal ISPA programą iki 2,8 mlrd. eurų per metus 2004-2006 m. laikotarpiui. Jau vykdomų projektų, patvirtintų pagal ISPA programą iki 2004 m. sausio mėn., įsipareigojimai sudarys nemažą padidinto biudžeto dalį. Tačiau reikėtų nustatyti ir parengti naujų investicijų, kad susidarytų tam tikra atsarga eilėje laukiančių projektų, kas užtikrintų visišką fondo biudžeto lėšų įsisavinimą. ISPA programoje panašių pastangų reikalaujama iš Bulgarijos ir Rumunijos.

ISPA: lėšų paskirstymas įvairiose valstybėse (2000-2003 m. įsipareigojimai)

Aplinkos apsauga ir transportas: būsimieji uždaviniai

ISPA paspartino reformas ir esminės infrastruktūros kūrimą aplinkos apsaugos ir transporto sektoriuose, tačiau dar reikia didelių investicijų, norint visiškai priartėti prie ES standartų.

Be abejo, visose valstybėse, panorusiose įstoti į ES – naujosiose valstybėse narėse, o taip pat Bulgarijoje ir Rumunijoje – padaryta ženkli pažanga aplinkos apsaugos srityje. Per pastarąjį dešimtmetį aplinkos būklė čia pagerėjo, ypač – kalbant apie sumažėjusią oro ir vandens taršą. Pagrindinių oro teršalų išmetimas sumažėjo 60-80 proc., o toksiškų metalų – 50 proc., tuo tarpu vandens tarša organinėmis medžiagomis sumažėjo net 80 proc. Nuo dešimtojo dešimtmečio pradžios padvigubėjo namų ūkių ir kitų objektų, kurių nuotėkos patenka į nuotėkų valyklas. Tačiau manoma, kad, norėdamos visiškai įgyvendinti ES *acquis* aplinkos apsaugos srityje, naujosios valstybės narės per ateinančius metus apsaugai privalės skirti vidutiniškai nuo 2 iki 3 proc. savo BVP. Kadangi dabartinės investicijos dažniausiai yra gerokai mažesnės, Sanglaudos fondas ir ERPF gali suvaidinti svarbų vaidmenį, šalinant šį trūkumą. Tiesą sakant, buvo apskaičiuota, kad iki pastarojo biudžetinio laikotarpio pabaigos 2006 m. padidėjusi ES parama aplinkos apsaugos srityje – apie 8 mlrd. eurų – sudarys maždaug 10 proc. visų investicijų poreikių.

Kai dėl transporto, 2004 m. balandį Taryba ir Parlamentas patvirtino naujas Bendrijos transeuropinio transporto tinklo plėtros gaires (TEN-T gaires) išsiplėtusiai Europai. Šiose gairėse yra maždaug 30 europinės reikšmės prioritetinių projektų kurie turėtų būti įgyvendinti iki 2020 m. Devyni prioritetiniai projektai susiję su transporto ašimis, kurioms priklauso ir naujosios valstybės narės. Šių projektų tikslas yra užtikrinti modalinius pokyčius ir stabilesnę transportavimo struktūrą, nukreipiant investicijas į geležinkelį ir vandens transportą. Čia yra ir panašus skaičius tarpvalstybinių projektų, nes pastarieji dažniausiai būna sunkiausiai įgyvendinami.

Numatomi projektų įgyvendinimo kaštai yra maždaug 225 mlrd. eurų. Įvertinta, kad bendri transeuropinio transporto tinklo užbaigimo kaštai, įskaitant bendro intereso projektus, neįtrauktus tarp prioritetinių projektų, turėtų siekti 600 mlrd. eurų. Naujosiose valstybėse narėse iki 2015 m. į transporto infrastruktūrą reikės investuoti 90 mlrd. eurų. Ir šiuo atveju sanglaudos politikos instrumentai sudarys didžiąją neatlygintino šios infrastruktūros finansavimo dalį.

Stebima, kaip vyksta dekantavimas valymo stotyje, kurią finansavo ISPA

VENGRIJA

Zalaegersego geležinkelio aplinkkelis

Iš viso išlaidų: 7 687 000 EUR
ES indėlis: 3 843 500 EUR

„Šiuo metu rekonstruojama 80 kilometrų geležinkelio tarp Zalalövő ir Boba atkarpa, kuri pratęstų Vengrijos-Slovėnijos jungtį, pastatytą 2001 m. Pirmasis šio ISPA projekto etapas baigėsi 2003 m. viduryje, nutiesus Zalaegersego aplinkkeli. Naujas 2,1 km ilgio kelio ruožas apima 140 m plieninį geležinkelio tiltą, einantį per Zalos upę. Traukinių, neužsukančių į Zalaegersego stotį, maršruto trukmė sutrumpėjo 10 minučių. Be to, pagerėjo saugumas, punktualumas ir vietinių gyventojų gyvenimo kokybė, kadangi tiesiant aplinkkeli buvo siekiama sumažinti aplinkos taršą.“

Katalin Pásztóy, Vengrijos geležinkeliai
pasztoyk@mav.hu

RUMUNIJA

Integruotas atliekų valdymas Rimniku Vilčios mieste

Iš viso išlaidų: 14 673 100 EUR
ES indėlis: 11 004 825 EUR

„Rumunijos vidurio pietuose esantis Rimniku Vilčios miestas (120 000 gyv.) dar neturi bendros šiukšlių tvarkymo sistemos. Šiukšlės pilamos lauko sąvartyne, esančiame 12 kilometrų nuo miesto centro, šalia Olto upės. Mažiausiai 20 % gyventojų neaptarnauja jokia buitinių atliekų surinkimo tarnyba. Todėl buvo parengta Integruota atliekų tvarkymo programa, kurią 1997 m. pradėjo įgyvendinti savivaldybė kartu su Vokietijos bendradarbiavimo agentūra GTZ. Pagal šį projektą 2001 m. lapkričio mėn. Europos Sąjunga suteikė ISPA lėšų, skirtų toliau gerinti šiukšlių surinkimą, uždaryti dabartinę sąvartyną, pastatyti ekologinę sąvartyną ir šiuolaikišką kompostavimo aikštelę.“

Diana Dumitru, Aplinkos skyriaus direktorė, Rimniku Vilčios miestas
dianad@primariavl.ro (www.primariavl.ro)

SLOVĖNIJA

Trnovsko–Banjško plokščiakalnio vandens išteklių apsauga

Iš viso išlaidų: 6 543 464 EUR
ES indėlis: 2 561 084 EUR

„Goros regionas, esantis ant Trnovsko–Banjški plokščiakalnio, - tai Ajdovščinos miesto ir jos priemiesčių (20 000 gyventojų) vandentiekio bokštas. Visai neseniai trūkdavo geriamo vandens sausros laikotarpiu. ISPA mums suteikė lėšų, kad galėtume užtikrinti nuolatinį geriamo vandens tiekimą ir apsaugoti vandens išteklius, kaip reikalauja Bendroji vandens politikos direktyva. Šio projekto tikslas buvo įrengti reikiamus vandens vamzdžius, valymo stotis ir nuotakynus visose vietovėse, esančiose ne toli surinkimo punktu. 40 km vandens vamzdžių ir 900 m³ naujų rezervuarų buvo baigti 2004 m. balandžio mėnesį. 10 km ilgio nuotakyno tinklas tiesiogiai sujungs 3500 regiono gyventojų su jau veikiančia Ajdovščinos valymo stotimi, o antroji stotis bus užbaigta 2005 m. liepos mėnesį.“

Metka Gorišek, Slovėnijos aplinkos, teritorijos planavimo ir energetikos ministerija
meta.gorisek@gov.si

BULGARIJA

Pagrindinių kelių rekonstrukcija

Iš viso išlaidų: 100 000 000 EUR
ES indėlis: 30 000 000 EUR

„Šis pirmasis ISPA kelių projektas Bulgarijoje yra įgyvendinamas pagal Trečiąją tranzitinių kelių rekonstravimo programą, skirtą suremontuoti daugiau negu 700 km kelių ir greitkelių. Renovuojant pagrindinį 260 km ilgio kelių tinklą ir jį pritaikant prie tarptautinių standartų reikės padidinti kelių saugumą, pagerinti aplinką ir sumažinti važiavimo laiką. Todėl yra numatyta pagerinti kelio dangą ir užkirsti kelią akvaplanin-gui, modernizuoti kelio ženklus ir horizontalų ženklinimą, įrengti saugius įvažiavimus ir apsauginius užtvartus. Pagrindinio kelių tinklo rekonstravimas padės sukurti Bulgarijoje tokio pat lygio transporto infrastruktūrą, kokia yra Europos Sąjungos šalyse.“

Dobrinka Krasteva, ISPA koordinavimo skyriaus vadovė
D.Krasteva@minfin.bg

Ispanija. Galisija tarp atsilikimo mažinimo ir ekologinio avangardo

Nesėkmė dėl atliekų

Galisija, patyrusi kelias ekologines katastrofas, ėmėsi įgyvendinti plačią nuotėkų ir kietųjų atliekų tvarkymo programą, siekdama laikytis Europos aplinkos normų ir darniai plėtoti savo ekonomiką. Sanglaudos fondas finansuoja didžiąją būtinų investicijų dalį.

Buitinių atliekų priėmimas Nostián gamykloje (La Korunijoje)

Juan Maneiro – labai užimtas žmogus. Laikrodis rodo beveik 19 h, o jam ką tik pranešė, jog reikės pasirašyti dekretus, numatančius laikinai uždaryti dvi Galisijos šiaurės rytų moliuskų veisimo jūrines zonas. „Prevenciniais tikslais“, - paaiškina Jūros aplinkos kokybės kontrolės centro (JAKKC) direktorius, rodydamas žemėlapyje atitinkamą plotą. „Tai susiję ne su tarša angliavandeniliais, bet su biotoksinų rizika, kurią nustatė mūsų mėginiai. Jei rytoj pažangesnių tyrimų rezultatai bus neigiami, mes vėl atidarysime bent jau šią zoną. Kol kas mes perspėsime atitinkamus augintojus.“ Pasakyta, padaryta: Centras siunčia pavojaus signalus SMS žinutėmis šimtui atitinkamų midijų augintojų.

Galisijoje nejuokaujama su jūra. Ji suformavo krašto ir jo gyventojų identitetą, o ištisos regioninės ekonomikos dalys priklauso nuo pirminio jūros sektoriaus: „midijos lieka mūsų produkcija Nr. 1. 250 000 tonų,

surenkamų kiekvienais metais, atneša 120 milijonų eurų pelno ir užtikrina 10 000 tiesioginių darbo vietų. Todėl neverta kalbėti apie priežiūros sumažinimą“, - tvirtina Juan Maneiro. Ypatingai priežiūros tipiškos ispaniškos žiotys „rias“, kuriose sutelktas pagrindinis midijų, austrių ir kitų moliuskų, kuriais garsi Galisija, auginimas.

Regiono pietuose esančios Vigo žiotys – tai vienos gražiausių ir produktyviausių žiočių, kuriose vietomis matomi tūkstančiai midijų sielių, uždengiančių beveik visą vandens paviršių. Tačiau jų krantuose, kurie yra labiausiai pramoniniai šioje Ispanijos dalyje, gyvena taip pat 1 milijonas gyventojų (trečdalis Galisijos gyventojų), darančių stiprų poveikį šios gležnos vietovės aplinkai. Būtent įsigaliojus Bendrijos direktyvai dėl moliuskų ⁽¹⁾, 1993 m. bus pradėta įgyvendinti plataus masto priemonė „Integruotas Vigo žiočių valymas“. Investuojama 90 milijonų eurų,

⁽¹⁾ 1991 m. liepos 15 d. Tarybos direktyva 91/492/EEB, nustatanti gyvų dvigeldžių moliuskų auginimo ir jų pateikimo į rinką veterinarijos reikalavimus.

iš kurių 80 % skiria Sanglaudos fondas. Per dešimt metų apie šias žiotis bus pastatyta 10 valymo stočių, jau nekalbant apie daugelį nedidelių išankstinio apdorojimo stočių, skirtų perfiltruoti popierių, plastmasę ir kitas neskystas atliekas, kurių negali apdoroti valymo stotys. „*Anksčiau visos nuotėkos patekdavo į jūrą be apdorojimo*“, - aiškina Ignacio Niño Taboada, Galisijos Vyriausybės inžinierius statybininkas. „*Šiandien išvaloma 95 % nutekamųjų vandenų*.“ Ir Ignacio pasiūlo pasigrožėti auksiniais karosais, plaukiojančiais visiškai švariame naujausios šių žiočių Moaña valymo stoties, veikiančios nuo 2002 m., paskutinio baseino vandenyje.

Tada, kai ėmė gerėti Galisijos vandenų kokybė įgyvendinant šiuos plataus masto valymo darbus, palei La Korunijos krantus 2002 m. lapkričio 13 d. nuskendo tanklaivis, išliedamas didelę 77 000 tonų mazuto, kurį jis transportavo, dalį ir sukeldamas vieną baisiausių juodųjų dėmių istorijoje. Puikus pajėgų sutelkimas ir valymo darbai kartu su trupučiu sėkmės padėjo sumažinti nuostolius. „*Labiausiai nukentėjo šiaurinės pakrantės ir La Korunijos provincija*“, - paaiškina Juan Maneiro. „*Čia, vakarinėje pakrantėje, didelis gėlių vandenų, kuriuos atneša upės, kiekis sutrukdė didžiuliai angliavandenilių prasiskverbti į žiotis*“. O ką sako JAKKC direktorius 2004 m. liepos mėnesį? „*Praėjus pusantrų metų po katastrofos beveik visur išnyko trumpalaikiai ir vidutinės trukmės padariniai. Tačiau mes vis dar nežinome, kokios bus šios katastrofos pasekmės po penkerių, dešimties ar dvidešimties metų...*“

Žemėje kaip jūroje

Kaip bebūtų, Galisijos pastangos išvalyti vandenį yra tokios pat svarbios, kaip ir pastangos buitinių atliekų tvarkymo srityje. 1997 m. regiono teritorijoje buvo 300 nekontroliuojamųjų sąvartynų ir 3000 netesėtų šiukšlių pylimo vietų. Siekdamas iki 2005 m. pakeisti situaciją, regioninės valdžios institucijos nusprendė parengti „Galicijos miesto kietųjų atliekų tvarkymo planą“ („Plan de Gestión de Residuos Sólidos Urbanos de Galicia“), patikėti jį įgyvendinti Galisijos aplinkos bendrovei SOGAMA („Sociedade Galega do Medio Ambiente“) ir suteikti jai didelių pajėgų tvarkymo įmonę.

„Sersedos aplinkos kompleksas“, pastatytas tarp 1998 m. ir 2000 m., gali apdoroti daugiau negu 1500 tonų atliekų per dieną. 221 iš 315 Galisiją sudarančių komunų tuo naudojasi. 57 komunos ketina tai padaryti. 2 milijonų gyventojų buitinės atliekos visų pirma yra surenkamos ir rūšiuojamos 37 „perdirbimo centruose“, kurių yra visame regione, paskui jos vežamos traukiniu arba sunkvežimiais į Sersedos kompleksą, esantį tarp Santiago de Kompostela ir La Korunijos. Ten 15 % šių atliekų yra perdirbama, o 85 % sudeginama, iš pastarųjų pagaminama 515 milijonų kW/h elektros per metus. „*Tai turbūt moderniausia deginimo krosnis Europoje*“, - teigia atstovė spaudai Esther Campos Mosquera. „*Mūsų krosnis galėtų būti pavyzdys tarptautiniu mastu: ji veikia, naudodama smėlio sistemą, vadinamą „cirkuliaciniu verdančiuoju sluoksniu“, kuri leidžia ne visą laiką naudoti dujas prižiūrint degimą*“. Bendra investicijų suma sudarė 270 milijonų eurų, iš kurių 72,21 milijonų pa-

Midijų kokybės kontrolė Arousos žiotyse

ramą suteikė Sanglaudos fondas. Sersedos kompleksas – ne tik veiksminga atliekų tvarkymo įmonė, bet ir didžiausias vietinis darbdavys: pasak Žmogiškųjų išteklių tarnybos direktoriaus José Manuel Palias Reguro, „*buvo sukurtos 375 tiesioginės darbo vietos ir siūloma įvairiausių pareigų: nuo visai nepaklausių iki labai populiarių*“.

Rugsėjo 10 d.

Visų pirma didelė ekologinė katastrofa paskatino Galisijos valdžios institucijas imtis didesnių veiksmų atliekų tvarkymo srityje: 1996 m. rugsėjo 10 d. didžiausiame Galisijos mieste La Korunijoje (450 000 gyventojų) išsipylė 200 000 tonų šiukšlių į jūrą, įvykus pagrindinio savivaldybei priklausancio sąvartyno, esančio šalia pakrantės, žemių nuosliaužai. „*Iš viso išsipylė 1,3 milijono tonų! Tikras žemės drebėjimas!*“, - pasakoja miesto atstovas spaudai Mark Guscín. „*Katastrofa padėjo suvokti aplinkos reikšmę priemiesčiams ir regionui. Nuo šios akimirkos Miesto taryba atliekų tvarkymą įrašė savo trumpalaikių, vidutinės trukmės ir ilgalaikių prioritetų sąrašo pradžioje. Taikant naują filosofiją - tolydumą*“.

Aišku, buvo pradėta valyti nuo katastrofos nukentėjusi zona, tai titaniškas darbas, kuriam daugelis įmonių savanoriškai sutelkė savo pajėgas. 1997 m. gegužės mėnesį, praėjus aštuoniems mėnesiams po katastrofos, aštuonios komunos, naudojantios sąvartyną, patvirtino Miesto atliekų planą. Jame buvo numatytos tokios veiklos kryptys: sąvartyno uždarymas ir apsaugojimas, vietovės atstatymas ir jos pavertimas laisvalaikio zona, selektyvus šiukšlių rinkimas ir jų perdirbimas.

Ekologinis vietovės atstatymas ir jos pertvarkymas į rekreacinės paskirties vietovę prasidėjo 1998 m. sausio mėnesį. Darbai buvo vykdomi keturiomis kryptimis: atliekų izoliavimas ir sąvartyno uždarymas, teritorijos nukenksminimas, jos pavertimas parku (kraštovaizdžio planavimas, medžių pasodinimas ir kt.), privažiavimo takų ir kelių nutiesimas. Naujasis Bens parkas buvo atidarytas 2001 m. birželio mėnesį. Šiame parke, kurio plotas – 60 ha, susijungė nauda ir malonumai, ir jis yra vienas iš aplinkos

gražinimo darbų, kuriuos prieš keletą metų pradėjo La Korunijos miestas.

Uždaryti sąvartynui prireikė ne tik finansinių lėšų (15,3 milijonų eurų, iš kurių 10,4 milijonų suteikė ERPF), bet ir didelės techninės pažangos: reikėjo perkelti ir suspausti 750 000 m³ žemės, paversti nepralaidžiais vandeniu 21 ha paviršiaus, patiesti 14 km drenų, instaliuoti 76 daviklius, sujungtus 4,5 km ilgio vamzdynais, kuriais būtų šalinamos šiukšlių išskiriamos dujos ir taip palaidojamos šiukšlės. „Darbus apsunkino tai, kad reikėjo uždarančią buvusį sąvartyną tvarkyti 185 000 tonų metinių buitinių šiukšlių, kurios toliau keliaudavo čia iki 2000 m. rugsėjo mėnesio, kai buvo atidaryta perdirbimo įmonė“, - tvirtina La Korunijos miesto Aplinkos tarnybos direktorius Luis Fernando Roade Rodríguez.

Bens vietovė vykstant tvarkymo darbams ir po jų

Buvo likę įgyvendinti antrą svarbią projekto kryptį: pastatyti atliekų apdorojimo įmonę ant netoli parko esančios kalvos, o tai truko nuo 1998 m. spalio mėn. iki 2003 m. gruodžio mėn. Nostian įmonė ypatinga tuo, kad norėdama pagaminti 6 megavatus elektros per metus ji naudoja metaną, pagamintą iš 40 % organinių atliekų, kurias ji gauna, ir dujas iš parko podirvio. 60 % kitų organinių atliekų yra kompostuojamos. Infrastruktūros sąnaudas sudarė 59,5 milijonai eurų, iš kurių 10,5 milijonų apmokėjo Sanglaudos fondas.

Derinti įvairią veiklą

„Galisijoje nebėra nė vieno nekontroliuojamo sąvartyno. Mūsų regionas, kuriame daugiau negu pusė atliekų apdorojamos arba perdirbamos, pirmąją Ispanijoje. Mes pasiekėme lygį, koks yra tokiose valstybėse kaip Vokietija. Tai konkretus Sanglaudos fondo veiklos rezultatas!“, - sušunka gamyklos direktorius Daniel Otero. „Mes siekiame panaudoti 65 % atliekų, kurias mes surenkame, bet neegzistuoja apdorojimo metodo, kuris leistų „nulines atliekas“, ir kol kas to neįmanoma numatyti. Sprendimas glūdi elgesyje: kiekvienas privalo sumažinti savo paties šiukšles.“

Nostian atliekų apdorojimo įmonė nuolat dalyvauja visuomenės supažindinimo ir švietimo aplinkos klausimais veikloje, kaip ir bendrovė SOGAMA, kuri rengia savaitines radijo laidas šiuo klausimu. La Korunijos miesto aplinkos tarnybos turi „Ekobusą“, kuris važinėja miesto gatvėmis. 20 000 moksleivių reguliariai stebi šias kampanijas. „Mes taip pat pastatėme šiukšliadėžes, todėl dabar lengviau rūšiuoti buitines atliekas. Būtina derinti įvairią veiklą“, - pastebi miesto aplinkos tarnybos darbuotojas Javier Ramirez.

Derinti įvairią veiklą: tokios pačios nuomonės laikosi ir Galisijos jūros aplinkos kontrolės centro direktoriaus pavaduotoja Covadonga Salgado. „Reikia ne tik teikti informaciją gyventojams, bet ir privalo veikti tokios didžiosios infrastruktūros kaip ši infrastruktūra, kurią iš dalies finansuoja Sanglaudos fondas. Prie to gali prisidėti ir kiti mažesni Europos projektai, kurie taip pat atlieka parodomąjį vaidmenį. Aš kalbu apie Life žuvų atliekų perdirbimo projektą, kuriame mes dalyvaujame Vilagarcia de Arousa. Šis projektas yra daug svarbesnis pedagoginiu nei ekologiniu aspektu: jis moko, kad tvarkyti atliekas reiškia visų pirma jų gaminti kuo mažiau.“

Ispaniškasis atliekų planas

2000 m. sausio 7 d. Ispanijos Vyriausybė patvirtino Nacionalinį atliekų planą pritariant Autonominėms bendrijoms, atsakingoms už atliekų tvarkymą savo teritorijose.

Šio plano tikslai yra tokie: prevencija, selektyvus atliekų rinkimas, surinkimas ir perdirbimas, organinių medžiagų panaudojimas ir likučių palaidojimas kontroliuojamuose sąvartynuose. Planą remia Sanglaudos fondas. Iš viso 2000-2003 m. Sanglaudos fondas skyrė 1,1 milijardų eurų Ispanijos atliekų tvarkymui pagal nacionalinį ir regioninius planus. Buvo skirta parama miesto selektyviai atrinktų kietųjų atliekų tvarkymo projektams, kompostavimo ir perdirbimo įmonėms, padangų surinkimui ir rūšiavimo įrenginiams.

Airija

„Didžiulis dėmesys Šanono estuarijai“

Seamus Ryan, Projekto inžinierius, Limeriko magistralinis nuotakynas

Limeriko miestas yra Vakari-niame vidurio Airijos regione, maždaug 80 km nuo Šanono upės žiočių. Jūros potvynio banga pakyla Šanono upe šiek tiek aukščiau Limeriko miesto. Nuo pat miesto gyvavimo pradžios, kai jį įkūrė Vikingai, nevalomos nuotėkos būdavo išleidžiamos tiesiai į Šanono upę, didžiausią Airijos upę, kurios gausūs vandenys atskiedavo nuotėkas ir tokiu būdu padėdavo sumažinti įtaką vandens kokybei. Limeriko ir jo aplinkinių rajonų gyventojų skaičius šiuo metu yra 100 000, ir jis toliau auga maždaug po 1,7 proc. per metus. Nors jau daugelį metų Limerike buvo katinama įdiegti antrinių nuotėkų valymą, valymo įrenginių ir surinkimo sistemos, apimančios 50 esamų nuotėkų išvadų, statyba atrodė labai sudėtinga ir brangi, bet ilgainiui ES Direktyva 97/271/EEB, reikalaujanti užtikrinti antrinių nuotėkų valymą estuarijų zonoje esančiuose miestuose, kurių gyventojų skaičius panašus į Limeriko, ir ES Sanglaudos fondo lėšos sudarė sąlygas padėti šiuos darbus.

Be to, kad bus laikomasi Direktyvos 97/271/EEB reikalavimų, šie darbai padės įgyvendinti Šanono estuarijos vandens kokybės planą, parengtą visai estuarijos zonai ir nurodanti atitinkamus vandens kokybės kriterijus bei standartus, kurių privaloma laikytis, norint apsaugoti galimybę įvairiapusiškai vertingai panaudoti Šanono estuariją. Projektas taip pat leis ateityje plėtoti gyvenamuosius, komercinius ir pramoninius sektorius mieste ir jo apylinkėse.

Planuojant projektą, rėmėjai sąmoningai priėmė sprendimą imtis bet kokių reikalingų atsargumo priemonių, kad būtų apsaugotos netoli atliekamų darbų esantis vietinis paveldas ir jautrios buveinės. Norint nustatyti, kur įmanoma, archeologinius elementus, galinčius turėti įtakos statybos darbams, buvo užsakyti platūs visos vietovės išžvalgymai ir tyrimai. Naudodami moderniausią kompiuterinę technologiją, archeologai nurodė archeologines vietas bei objektus ir parengė visiškai skaitmeninį, didelės skiriamosios gebos archeologinį Limeriko ir jo apylinkių žemėlapi, kuris gali būti pilnai integruojamas

ir suderinamas su inžinieriniais žemėlapiais. Archeologinių kasi-nėjų metu aptikta per 10 000 vertingų radinių, ir šiuo metu Limeriko miesto municipaliniame muziejuje veikia rinktinių radinių paroda.

Šanono upė ir jai priklausančios šlapynės laikomos

Europinės svarbos teritorijomis laukinei gyvūnijai. Projektas prisidės prie upės vandens kokybės gerinimo ir jos turtingos paukščių, žuvų ir bestuburių faunos apsaugos. Iš tikrųjų, Šanono ir Ferguso estuarijos yra didžiausios pavienės paukščių susitelkimo vietos visoje šalyje. Rėmėjai taip pat ėmėsi specialių priemonių apsaugoti dviems retoms augalų rūšims ir keletui jautrių buveinių miesto apylinkėse. Vienas iš augalų, meldas *Schoenoplectus triquetus*, yra toks retas, kad Britanijoje beliko vienintelis šio augalo egzempliorius ir jam grėsia visiškas išnykimas. Nuotakai buvo nukreipti kita kryptimi, kad netrikdytų šio augalo, o Banlickio (Bunlicky) nuotėkų valyklos išvadas buvo perkeltas toliau pasroviui žemyn, siekiant užtikrinti šiai retai augalų rūšiai maksimalią apsaugą. Tam tikrame skaičiuje projekto paveiktų šlapynių buvo atliktos detalios ekologinės apžvalgos ir, laikantis po šių apžvalgų parengtų specialistų rekomendacijų, laikinai pažeistuose Buveinių apsaugai svarbios teritorijos plotuose įgyvendintos kompensacinės priemonės. Be to, gerinant rajono ekologiją, išplėstas kai kurių šlapynių plotas.

Kadangi projektas apėmė nemažus kaimyninių Limeriko grafystės tarybos ir Kleiro grafystės tarybos administracinių teritorijų plotus, šių trijų teritorijų valdžios institucijos, kaip projekto rėmėjos, taip pat bendradarbiavo su Limeriko miesto taryba, kuri buvo projekto pagrindinė vykdytoja.

Nuotėkų valyklos projektinis pajėgumas yra 130 000 GE⁽¹⁾, giedros dienos debitui siekiant 29 250 m³/d. o momentiniam debitui (pilno išvalymo) – 865 l/s. Valykla gali išvalyti 7800 kg BDS⁽²⁾/d. organinę taršą. Dumblas, susidarantis po pirminio ir biologinio nuotėkų valymo etapų yra nusausinamas ir džiovinamas karšto oro srove būgniniuose džiovintuvuose. Pučiamo oro temperatūra siekia maždaug 545°C, o pašalinamo kietojo produkto temperatūra viršija 80°C. Laiko ir temperatūros režimas leidžia suardyti dumblę esančius patogeninius organizmus ir pagaminamas pasterizuotas produktas, tinkamas vejoms, daržams, sodams, kitiems žemės ūkio ar miško naudmenoms tręšti. Be to vykdomas projektą nutiesta 48 km stambaus skersmens (2,7 m) nuotakynų ir pastatyta pagrindinė keliamoji siurblynė, kurios našumas 11 800 l/s (įskaitant lietaus poplūdžius). Abbey upės surenkamasis nuotakas (vandentakis), kuris buvo nutiestas Abbey upėje esančioje tranšejoje, apvilktas cementu, o ant šio cemento apvalkalo pastatyta navigacinė užtvanka. Ši užtvanka Limerike dabar atvėrė kelią laivybai per visą Šanono upės ilgį. Užtvankos ir vandentakio statyba atvėrė puikią galimybę sujungti abu projektus ir ženkliai sumažinti bendruosius kaštus.

Bendrieji projekto kaštai viršys 200 mln. eurų, o ES Sanglaudos fondo lėšos sudarys 85 proc. pagrindinės nuotėkų valyklos, siurblynės ir kai kurių vandentakio statybos kaštų. Likusią kapitalinių kaštų dalį pagal 2000–2006 m. Nacionalinį plėtros planą padengs Airijos finansų ministerija.

Contact: sjryan@limerickcity.ie

Web: www.lmdpo.com

Bunlicky valymo stotis

⁽¹⁾ GE (gyventojų ekvivalentas): matavimo vienetas, atitinkantis vandens kiekį, kurį per parą sunaudoja vienas gyventojas, arba tokį patį kiekį, sunaudojant įmonėje arba kitokioje organizacijoje.

⁽²⁾ BDS (biologinis deguonies sunaudojimas): vandens kokybės ir išvalymo, pasiekto įvairiuose biologinio nuotėkų valymo etapuose, matavimo vienetas.

Madeira (Portugalija)

„Sanglaudos fondas - atokiausių regionų darnaus vystymosi svertas“

João Reis, Madeiros autonominio regiono uosto valdžios pirmininkas

Siekdami skatinti darnų vystymąsi, Europos Sąjungos atokiausi salose esantys regionai, tarp jų ir Madeiros autonominis regionas (MAR),

labai priklauso nuo prieinamumo. Suvokdama tokią realybę, Europos Sąjunga teikia finansinę paramą regionų infrastruktūrų statybai ir modernizavimui. Šioje srityje Sanglaudos fondas atlieka labai akivaizdų vaidmenį: kaip naujausią pavyzdį galima būtų pateikti tarptautinio Madeiros oro uosto išplėtimą.

Tačiau tokiam atokiame saloje esančiame regione kaip Madeira svarbią vietą užima uosto infrastruktūra. Visų pirma tai reguliari krovinių vežimo platforma, tačiau ji yra ir turizmo vystymo veiksnys, ypač kruiziniams laivams ir panašiai veiklai.

Funšalio uostas, pagrindinė Madeiros uosto infrastruktūra, per visą savo gyvavimo istoriją tinkamai atliko šią funkciją, nesvarbu, ar tai būtų susiję su krovinių ar su keleivių vežimu. Tačiau paskutiniaisiais dešimtmečiais dėl bendros regiono raidos išaugo paralelinis laivų, krovinių ir keleivių judėjimas, dėl kurio, atsižvelgiant į uosto fizines ribas, buvo viršytas uosto operacijų skaičius, kilo įvairių vežimo rūšių ginčai, sumenko bendra paslaugų teikimo kokybė ir sumažėjo konkurencija. Todėl regiono valdžios institucijos, vadovaudamosi Madeiros autonominio regiono integruoto uosto infrastruktūros vystymo planu, priėmė sprendimą, kuriuo siekiama, viena vertus, greitai išspręsti susidariusias problemas ir, kita vertus, parengti regioną įveikti ilgalaikius iššūkius.

Priimto sprendimo esmė buvo panaudoti investicijas, jau įdėtas į dabartinę Kanisalio (Caniçal) uosto infrastruktūrą, kuri buvo iš pradžių skirta aptarnauti laisvąją pramonės zoną. Norima įgyvendinant įrangos pirkimo, uosto molo ir dambų statybos programą paversti Kanisalio uostą nauju Madeiros prekybos uostu, kuris būtų pakankamo dydžio ir

galėtų priimti dabartinio bei būsimo srautų laivus. Reikia tuo pačiu atlaisvinti Funšalio uostą, kad jis būtų skirtas laisvalaikio plaukiojimams ir kitai turistinei veiklai. Taigi uosto valdžia pateikė Europos Komisijai Kanisalio prekybos uosto statybos projektą, kurio bendra vertė – 73,5 milijonai eurų, ir jam buvo patvirtinta Sanglaudos fondo 42,6 milijonų eurų parama.

Šiuo metu nacionalinės valdžios institucijos nagrinėja dar tris kitus projektus, kurie yra pirmiau minėto vystymo plano sudedamoji dalis. Šiuose trijuose projektuose numatyta veikla apima logistinės paramos zonos naujajame uoste sukūrimą, Funšalio uosto pavertimą pramogų uostu, skirtu kruizams ir vandens turistinei veiklai (pagal Madeiros autonominio regiono integruoto uosto infrastruktūros vystymo plano rekomendacijas) ir Porto Novo salos uosto sutvarkymą, siekiant ten sukurti keleivių vežimui ir laisvalaikio bei turistiniam vandens sportui palankias sąlygas.

Įgyvendinus šiuos projektus, Madeira turės optimizuotą ir tinkamai integruotą logistinę transporto grandinę, o tuo pačius bus pasiektas vienas esminių Europos Sąjungos tikslų: ekonominės, socialinės ir teritorinės sanglaudos stiprinimas vardan piliečių gerovės.

Kontaktai: joaoreis@apram.pt

Tinklapis: <http://www.portosdamadeira.com>

Caniçal uostas

GRAIKIJA

Patrų aplinkkelis

Iš viso išlaidų: 68 810 508 EUR
Tinkamos išlaidos: 48 580 218 EUR
Sanglaudos fondas: 41 293 186 EUR

„Greitkelio Patrai-Atėnai-Salonikai ruožas 'PATHE' – naujasis Patrų žiedinis kelias apie miestą – tai palaima miestui ir keliautojams. Ankstesnis kelias ėjo per miestą, dėl jo susidarydavo automobilių grūstys ir apsunkdavo privažiavimas prie uosto. Trečiasis pagal dydį Graikijos miestas nuo šiol išlaisvintas nuo tranzitinio eismo (15 000 transporto priemonių per dieną), dabar tereikia tik 15 minučių jį apvažiuoti, o anksčiau prireikdavo valandos norint kirsti miestą. 18,5 km ilgio aplinkkelio (kurio pusę finansavo Sanglaudos fondas) yra 12 tunelių, 8 viadukai, 9 tiltai ir 5 kelių lygių sankryžos. Didžiausias dėmesys buvo skirtas saugumui ir aplinkai: apšvietimui medžiais ir kitokiam kraštovaizdžio kūrime, saugomoms archeologinėms vietovėms, buvusiam Patrų sąvartynui, paverstam laisvalaikio zona, ir kt.“

Dimitrios Tassiopoulos, Planavimo dep. vadybininkas,
 EYDE Motorway PATHE
pathe@tee.gr

AIRIJA

Hiuston stotis ir pietvakarių geležinkelio koridorius

Iš viso išlaidų (1 etapas): 135 800 000 EUR
ES indėlis (1 etapas): 75 000 000 EUR

„Hiuston stoties ir pietvakarių koridoriaus modernizavimas – tai vienas iš prioritetinių projektų, skirtų pagerinti geležinkelio tinklą aplink Dubliną. Keleiviams taip pat bus lengviau atskirti priemiestinius traukinius nuo tarp miestinių, vykstančių maršrutu Dublinas-Korkas. Pirmasis Hiuston stoties modernizavimo projekto etapas apėmė šiuos darbus: naujų kelių, pereinant nuo 5 iki 9 platformų, pastatymą ir ženklų įrengimą, geležinkelio pratęsimą iki Inčikoro, pėsčiųjų tilto suremontavimą ir prekyviečių išplėtimą. Per antrą etapą bus atidaryta papildoma linija tarp Inčikoro ir Čeri Orčardo, du papildomi keliai tarp Čeri Orčardo ir Hazelhačo per visą pietvakarių koridorių. Hiuston stotis, kuri buvo užbaigta 2004 m. vasario mėn. laikantis grafiko ir numatyto biudžeto, nuo šiol veikia pilnu pajėgumu.“

Tom Finn, Iarnrod Eireann Planavimo sk. direktorius
tom.finn@irishrail.ie

ISPANIJA

Heksachlorcikloheksano šalinimas

Iš viso išlaidų: 47 692 231 EUR
ES indėlis: 38 153 785 EUR

„Laikui bėgant galingą insekticidą heksachlorcikloheksaną (HCH) gaminančios gamyklos nutekamieji vandenys užteršė didelį kairiosios Nervión-Ibaizabal pakrantės plotą, sukeldami grėsmę Bilbao miesto ir jo priemiesčių gyventojams. Siekiant išspręsti šią problemą, Baskų krašto vyriausybė nusprendė pašalinti heksachlorcikloheksaną ir sunkiaisiais metalais užterštą dirvožemį ypatingo saugumo sąvartyne ir prie jo įrengti apdorojimo įmonę, galinčią neutralizuoti HCH. Įmonė, pastatyta įdėjus 12,5 milijonų eurų investicijų, apdorojo 3200 tonų heksachlorcikloheksano 1999-2001 m. laikotarpiu ir taip padėjo išvalyti bei atgauti net 191 480 m² žemės.“

José Luis Aurrecoechea Urquijo, Baskų krašto vyriausybės Aplinkos tvarkymo valstybinės bendrovės IHOBE generalinis direktorius
dgeneral@ihobe.net

PORTUGALIJA

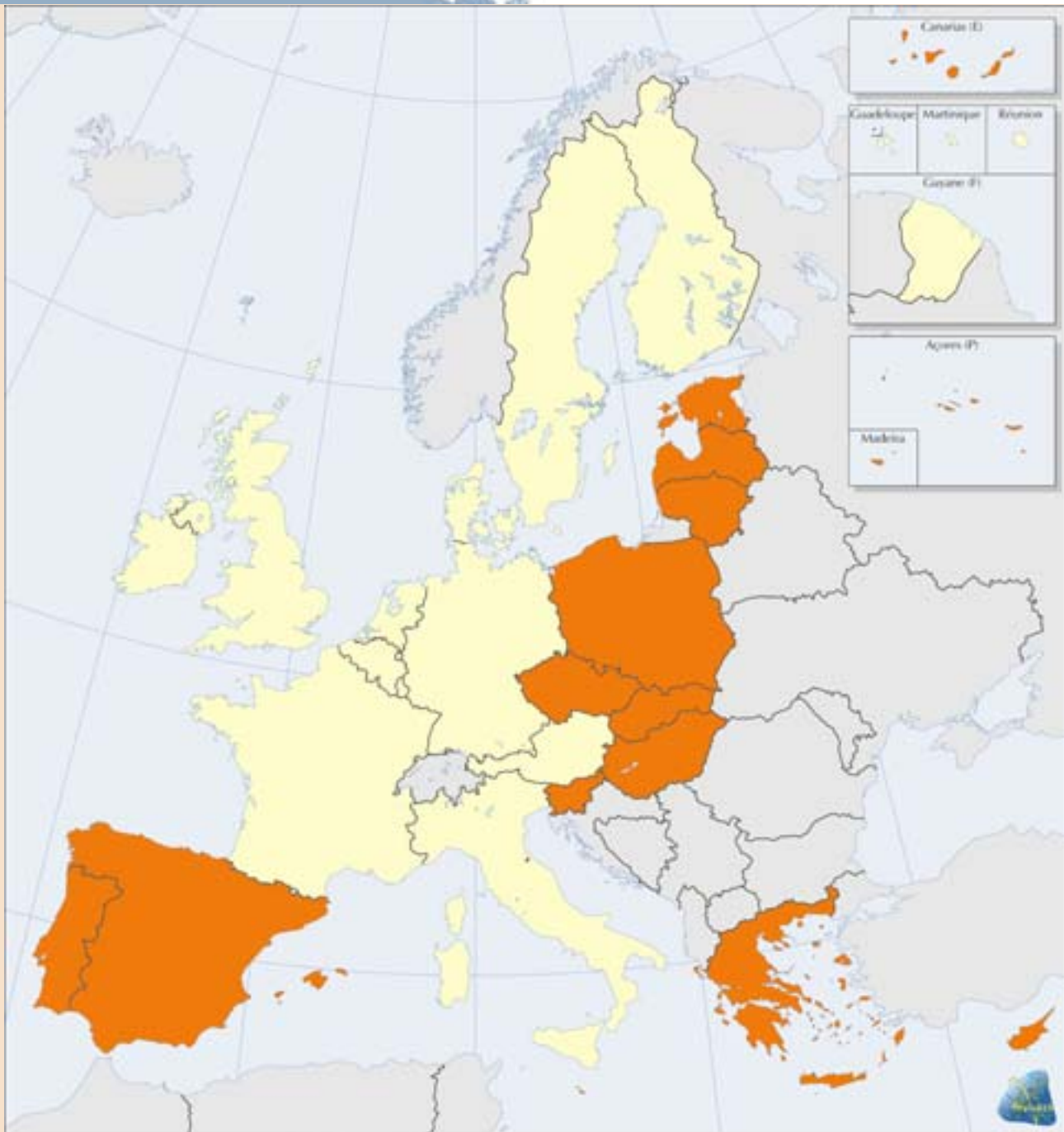
Aprūpinimas vandeniu ir valymas Alto Zêzere e Cõa

Iš viso išlaidų: 178 403 880 EUR
ES indėlis: 112 394 450 EUR

„Tarpkomuninė Alto Zêzere e Cõa aprūpinimo vandeniu ir valymo sistema veikia Gvardos rajone ir Castelo Branco rajono dalyje (Vidinėje Beiroje, Centro regione). Šiuo Sanglaudos fondo projektu siekiama tiek kokybiškai, tiek kiekybiškai patenkinti vandens viešojo vartojimo poreikius šioje zonoje išsprendžiant nuotėkų, ypač pramoninių nutekamųjų vandenų, tvarkymo problemas. Šis projektas, kuriuo bus užtikrintas darnus valdymas ir priimti optimalūs sprendimai minėtose srityse, padės gerinti aplinką bei gyventojų gyvenimo kokybę ir taip sudarys palankias sąlygas socialiniam bei ekonominiam regiono vystymuisi. Ypač reikėtų pabrėžti projekto indėlį į pramoninių teršalų mažinimą ir ekologinių sistemų išsaugojimą.“

Arménio de Figueiredo, inžinierius, Águas do Zêzere e Cõa S.A. valdybos pirmininkas
a.figueiredo@adp.pt

Sanglaudos šalys (2004-2006 m.)

- Sanglaudos fondo paramą gaunančios valstybės narės
- Kitos valstybės narės

© EuroGeographics Association for the administrative boundaries

Inforegio interneto puslapis

Europos regioninės politikos apžvalgą skaitykite Inforegio internetiniame puslapyje. Naujausią informaciją rasite skiltyje „Newsroom“:

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/newsroom/index_lt.htm

Pasiteirauti

Europos komisija, Regioninės politikos generalinis direktoratas
01 skyrius – „Informacija ir komunikacija“
Thierry Daman
41, avenue de Tervuren, B-1040 Bruxelles
Faksas: +32 2 296 60 03
El. paštas: regio-info@cec.eu.int
Puslapis internete: http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_lt.htm
Informacija apie Europos Sąjungos paramą

http://europa.eu.int/comm/regional_policy/index_lt.htm

ISSN 1725-8197

© Communautés européennes, 2004
Kopijuoti leidžiama, nurodant citavimo šaltinį.

Úřad pro úřední tisky

Publications.eu.int